ԱՐԱՐԱՏ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պարսկաստանի համար տարեշրջանը 5 Ֆր. կամ 2 ըբլ. ռս. թղթդրմ.

Ռուբիւ ամեն տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքը արգիլուած չէ, ամբողջ 9րդ տարեշրջանի (93 օգոստ.—94 ապրիլ) բաժնորդագինն է 20 Ֆր. կանխիկ։ Կարելի է նաեւ բաժնորդագրուիլ քանի ամսի համար ալ որ ուզուի, ամեն մէկ ամսականը 2½ Ֆր. հաշուելով և 1894 ապրիլ ամսէն անդին չանցնելու պայմանով։

Նամակ և ծրար պէտք է ղրկել հետեւեալ հասցէով. M. PORTOUKALIAN, rédacteur du journal *Arménia*. MARSEILLE (France)

Թ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 24

1893 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 13

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1 (Հ. Տ.)

ՀՈՐԵԿԱՆԱԹԻ

ԿԸՀրատարակուի Դ. ևՇԲԹ. օրեր

ՊԱՏՄԱԶՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն ղրկուած գրուածները։

Պարտաւոր չէ վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագրները։

Յանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով։

Յանուցման 1 մէկ գիրը 1 սանդիմ կարժէ. 1 գլխագիրը 2 սանդիմ։

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la Rédaction (Allées de Meilhan, 44.)

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Յետախաղաց շարժումը. — Պարսկաստանի Հայերը, — Հայեր յԵգիպտոս. — Յոյն բարեբարեր. — Տեղական. — Պայթուցիկ ռումբ երեսփոխանական ժողովին մէջ. — Արտասահմանի լուրեր. — Արմէնիայի խմբագրատան գիրքերի վիճակահանութեան արդիւնքը. — Յանուցումներ. — Բանասիրական (Զրոյցներ)։

ՅԵՏԱԽԱՂԱՑ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

«Յետախաղաց շարժումը» քնութեան յատկանական երեւոյթներէ մին է։ Երբ ծովի ալիքները զայրանալով, ալիքնին արգելոց թումբերուն վրայ կը յարձակին, կարծես մէկ թափով քանդելու զանոնք, շուտով կը տեսնես որ թումբը նորէն գլուխը վեր կը բարձրացնէ ջրէն և ալիքները լինչպէս որ եկան, նոյն թափով ետ ետ կը դառնան։ Բայց արդեօ՞ք թումբին մի բան չարին, արդեօ՞ք ալ չեն վերադառնար. ո՛չ, կրկին և կրկին անոնք կուգան, իրենց թափաւելի աստակացնելով և ամեն անգամ գալուն ու երթալուն թումբէն մի չերտ ալ իրենց հետ կը տանին, մինչև որ ա՛լ թումբը վերջապէս կաններևութեանց։ Ալիքները այդպէս վարուած են և ժայռերի հետ և այդ յատկանական յառաջ ու յետ շարժումով անոնք մաշեցուցեր են ժայռերը և ափերը։ Ամառն ու ձմեռը բնութեան նոյն յառաջ ու յետ երեւոյթներէն մինէ նոյնպէս. երկիրը անհամար անգամ տատնապան ու պաղեալն չնորհին է որ կրցեր է բնակելի դառնալ։

Այդ «յետախաղաց շարժումը» և մարդկութեան կեանքի մէջ կը տեսնուի և անբաժան է անոր դէպ յառաջ ընած ժանդկենական ձգտումէն։ Մարդկային ամբողջ քաղաքակրթութիւնը, ամեն ստեղծագործութիւններն յառաջ ու ետ շարժումով կատարուելէ. մարդու ամբողջ պատմութիւնը երկու քայլ առաջ, մէկ քայլ ետ շարժումովը կը պատկերանայ։

Ցեղախոսութիւնները, մարդկային ծովի այդ վոխորիկները, որոնց ժամանակ հանգարտ խաւերը յուզուելով, ալիքներ բարձրացնելով կը յարձակին յառաջդիմութեան արգելք եղող թումբերուն վրայ, մէկ անդամով իրենց գործ չեն լմնցուներ։ Բռնակալութեան դէմ զայրացած մարդկութիւնը, չնայելով իր գոռումբներով և լուռ ու լսելի գործունէութիւններուն, տեսնել մարդկային կեանքի փոխոխութիւնները, նոյնպէս և բոլոր այն գործիչները որոնք պատրաստուած չլինելով իրենց կոչումի, դիպուածով մտած են հոսանքին մէջ և յաղողութեան օրերը միայն կը համարձակին ամբոխին մէջէն գլուխ բարձրացունել և գործիչ երևիլ. բայց երբ կուգան անյաղողութեան օրերը և ժողովրդի առաջին յարձակումը ետ մղուելով, բազմութեան ալիքը դէպի ետ երթայ, ատոնք ալիքներէն դերի հետ յետոխոխութիւնն ալ մեռած համարելով, ընտորին խաւերի մրուրին մէջ կը քաշուին զարձեալ և իրենց մէջ վայրկեան մը հիւրընկալուած գաղափարական անձը նախկին նիւթապաշտ անասնական անձին չուտով տեղի կուտայ նորէն։

Այն մեծ տարբերութիւնը որ կը գտնուի ժողովրդի յառաջ և յետ շարժման ժամանակ ունեցած տրամադրութիւններուն մէջ, բաւական է ինքնին բազմաթիւ տկար սրտեր ոչնչացունելու։ Ժողովուրդը դէպ յառաջ շարժման ժամանակ ոգևորուած՝ ոսկի երազներ միայն տեսնել կուզէ, ա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԶՐՈՅՑՆԵՐ

(Շար. 24րդ բուհն եւ վերջ)

Միսակ. — Ի՛նչ որ է, ես շատ և շատ ցաւում եմ այդ համբաւաւոր և ազդեցիկ «Մխիթեան» կազմակերպութեան համար. բարէ՛, աւա՛ղ վա՛յ-վա՛յ, ո՛հ, չա՛տ ցաւալի, չա՛տ ափսոս. ճչմարի՛տ, ճչմարի՛տ, երբ Արմենիայի 81 համարը կարդացի, կարծես թէ գլխիս քար ու կրակ թափուեց, է՛լ պաղեցի, մի անչունչ արձան դարձայ ..։

Մուշեղ. — Պարո՛ն, դուն ինչո՞ւ ցաւում և ափսոսում ես. դուն ապաստամ էիր որ «Հ. Հ. Միութիւն»ը բիւրաւոր զէնքեր պիտի փոխադրէ Հայաստան, անզէն հայ տարրին զինէ, հայ գումարտակներ պատրաստէ, Թիւրք ու Քրդի հետ կռուէ և Հայաստանը ազատէ։ Բայց ինչո՞ւ երբէք չէիր մտածում, որ այդ մեծ գործը գլուխ տանելու համար բիւրաւոր ոսկիների և երկար ժամանակ լուռ ու լսելի գործունէութիւնների պէտք կար։ Դուն մայիս 12ին 5 Ֆրանգ նուիրելով ուզում էիր որ մայիս 24ին Հայաստան ազատ ու անկախ լինի՞.— խե՛ղճ մարդ։

— Շատ զարմանալի մարդիկներ էք դուք. ո՞վ չգիտեր թէ մեծ գործը և հէնց աշխարհիս բոլոր գործերը ոսկիներով և լուռ ու լսելի գործունէութիւն-

ներով են յառաջ գնում, որ դու այդպէս վիրաւորական եղանակով ուզում ես մեզ գիտացնել։ Ես այդ ամենը լաւ գիտեմ. միայն ցաւում եմ որ Հայերիս մէջ ո՛չ մի «Մխիթեան» և գործ յաղողութիւն ու յարատեւութիւն չէ գտնում։ Երանի թէ այդ «Մխիթեան»ը երբէք կազմակերպուած և աշխարհի մէջ հռչակուած չլինէր, գոնէ թիւրք կառավարութիւնն էլ մինչև այս աստիճան չէր գրգռուեր ազգիս դէմ և այսպէս հարստահարէր, կողոպտէր ու կոտորէր նրան։

— Խե՛ղճ մա՛րդ, «սևից աւելի էլ ի՞նչ գոյն». մի՞թէ մի քանի տարիներ առաջ մեր ազգը չէր հարստահարուում, բռնաբարուում և կեղեքուում թիւրքերից, Քիւրդերից և Չերքէզներից, որ «Հ. Հ. Միութեան» կազմակերպութիւնը գրգռեր և առիթ տար մոլեռանդ մուսալման տարրին. մէկ էլ, արդեօ՞ք ե՞րբ կառավարութիւնը սկսեց Հայաստանում բարենորոգումներ մտցնել և հայ ժողովրդի կեանքը ու կայքը ապահով և անդորր կացութեան մէջ դնել, բայց «Հ. Հ. Միութիւն»ը չէ՞յատագովեց և խնդակցութիւն չէ՞յայտնեց, այլ հենց պնդեց ու ասաց թէ անպատճառ պէտք է խռովութիւններ և արիւնհեղութիւններ լինեն։

—Վերջապէս, թէ՛ այսպէս և թէ՛ այնպէս, երկու կողմից էլ շատ ցաւալի է։

— Է՛լը անամօթաբար ասացիր թէ ցաւալի է։

մեն ինչ իրեն դիւրին կ'երևի, բռնակալը ոչնչացունելը՝ մէկ յարձակման գործ. և իր այդ շացումի ժամանակ, ամբոխէն վեր բազմաթիւ գլուխներ կը բարձրանան, մէկ մէկէ առաջնորդ իբր առաջնորդ և ժողովրդին, իր այդ յափշտակութեան րոպէին, թզուկները հսկայներ կերևին և աղմուկ հանողները մի մի հերոսներ։ Սակայն փորձի անյաղողութենէն ետք՝ հիասթափում, ստրկացում. ժողովրդի զայրոյթը բռնաւորի վրայէն կը դառնայ դէպի յեղափոխական գործիչները. նա այդ րոպէին դատել և որոշել իսկ չուզեր. այն ամենը որոնք անխտիր իրեն կուռքեր չինած էր, այժմ առանց խտրութեան կը կործանէ. շատերը որոնք յաղողութեան յոյսի օրերը ջերմ գործակիցներ էին այս ու այն պարագլխի, այժմ դասալիքներին մէջ ուշացողներէն չեն լինիր և չուտով կանցնին հետևողների ու հակառակորդների բանակը։ Այդ յետադարձ շարժման մէջ յեղափոխական գործիչներ էոմանք ալ ժողովրդին հետ յուսահատ ետ դառնալ կը պատրաստուրին. իսկ անոնք որոնք

— Ինչո՞ւ, եղբայր մի՞թէ ազգի մի մեծ կորստի համար ցաւելը ամօթ բան է։

— Ի հարկէ ամօթ բան է։

— Ինչո՞ւ, ի՞նչպէս։

— Նրա համար և այնպէս որ մենք Հայերս ենք պատճառ եղել ազգիս այդ մեծ կորստին և վերջին, եթէ մենք Հայերս նիւթապէս օգնէինք, այդպէս չէր լինի։

— Մի՞թէ այս չորս տարուայ ընթացքում երբէք օգնողներ չեն եղել։

—Ինչո՞ւ չէ՛, շատ-շատ են եղել. օրինակ մէկը ես՝ որ ոչինչ չեմ տուել, մէկը դու՝ որ ոչինչ չես տուել և մէկն էլ նա՝ որ գրէթէ ոչինչ չէ տուել. հիմա տե՛ս թէ ո՞վ է օգնել։ Եղած օգնութիւններով մինչև անգամ մի լրագիր չէ կարելի պահել, գոնէ այս խօսքեր տպելու համար։

— Ո՛հ, չա՛տ ցաւալի է ազգիս վիճակը։

—Եղբա՛յր, քանի՞ անգամ կրկնեմ որ ամօթ է միայն ցաւ յայտնելը, ո՛հ, աւա՛ղ, վա՛յ վա՛յ ևն. ասելը, խոկ գործքով անտարբեր և ժլատ լինելը։ Միայն ցաւ յայտնելով, մեծ-մեծ պրդելով, լաւ խօսելով և գրելով և հայրենասէր երևալով գործ չի՛ լինիլ, այլ պէտք է զոհաբերութիւն, ժամանակի, կեանքի և դրամի զոհողութիւն, որ գործ լինի, գոր և յաղթութիւն լինի։

ԱՆՆԻՓԱԼ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

(Շար. 24-րդ տպ.)

Ա. Ս.

Ընթերցողները կհիշեն, որ մենք մեր նախորդ համարում խոստացել էինք մանրամասն տեղեկություններ տալ Ամերիկայի հայ գաղթականության մասին։ Ամերիկայի հայ գաղթականությունը, որ ներկայումս կազմում է մոտ 100,000 հոգի, ունի իր ներքին կյանքը, որ ինչպես ամեն տեղ, այնպես էլ Ամերիկայում, ունի իր լավ ու վատ կողմերը։ Ամերիկայի հայ գաղթականության ներքին կյանքի մասին մենք կարող ենք ունենալ ճշտիվ այնպիսի տեղեկություններ, ինչպիսիք ունենք Եվրոպայի հայ գաղթականության մասին։ Ամերիկայի հայ գաղթականությունը ևս ունի իր մամուլը, որ ամեն կերպ ձգտում է ծանոթացնել մեզ իր կյանքի հետ։ Ամերիկայի հայ գաղթականության մամուլի մեջ մենք կարող ենք գտնել ամեն տեսակ տեղեկություններ, որոնք մեզ հետաքրքրում են։ Ամերիկայի հայ գաղթականության մամուլի մեջ մենք կարող ենք գտնել ամեն տեսակ տեղեկություններ, որոնք մեզ հետաքրքրում են։ Ամերիկայի հայ գաղթականության մամուլի մեջ մենք կարող ենք գտնել ամեն տեսակ տեղեկություններ, որոնք մեզ հետաքրքրում են։

քնական յուզումէն յետոյ, երեսփոխանները անվեհեր չարունակեցին իրենց նիստ։ Մի և նոյն ժամանակ ժողովարահի պաշտօնեաները փոխադրեցին վիրաւորուածները յարմար սենեակները ուր բժիշկ երեսփոխանները փութացին հարկ եղած նախնական դարմանները տանիլ։ Երեսփոխանական պալատի դռներն անմիջապէս փակեցին որ ոչ ոք դուրս ելնէ կամ ներս մտնէ։ Կառաւրուած հարցաքննութիւններով և խուզարկութիւններով կասկածելի անձերը պահեցին, իսկ մնացեալները արձակեցին։ Ոճրագործը գտնուած է այժմ։ Վայհան անունով մէկն է, 34 տարեկան. իր նեռած ռումբէ լինք ալ ծանրապէս վիրաւորուած լինելով, հիւանդանոցին մէջ կը դարմանուի այժմ և առողջացածին պէս իր գատ պիտի տեսնուի։ Ոճիրը գործած մէկուցին տիրող ծուխէն ու մութէն օգուտ քաղելով լինք ալ այս ու այն կողմ փախած էր ժողովին եկած ունկնդիրներուն հետ մէկտեղ որոնցմէ ոմանք վիրաւորուած էին. բայց հարցաքննութիւնները մէջ ալ փախչելու տեղ չգտնելով, նեղը ճնշուած խոստովաներ է իր ոճիր։ Վայհան Ֆրանսայի ընկերվարականներէն եռանդուն գործիչներէ մին եղած էր փարիզի մէջ և վերջին ժամանակները ընկերվարականութիւնն ալ մարդկութեան վիճակը բարւոքելու անյարմար գտնելով, անիշխանական եղած էր։ Ցայտնի է որ ընկերվարականները և անիշխանականները թէև իրար կը գործակցին մարդկային ընկերութեան արդի կազմական դրութիւնը տապալելու համար, բայց սկզբունքով բոլորովին իրար հակառակ են։ Մինչդեռ ընկերվարականութիւնը կը ձգտի անհատներէ յառաջդիմութիւնը կաշկանդելու, գործարանները և մեծ ձեռնարկութիւնները կառավարութեան ձեռքին մէջ կեդրոնացնելով, անիշխանականները ունի կառավարութիւն կը մերժեն, ուրիշէ մը կառավարութիւը անհատական ազատութեան և ելլանկութեան դէմ համարելով։ Բայց ժողովուրդը իրարմէ շատ չխարեր ընկերվարականներն ու անիշխանականները և այս միջոցին առանց դէմ սառաիկ դէրդրութիւն և զայրոյթ կը տիրէ ընդհանուր Ֆրանսայի մէջ որովհետև անիշխանականութիւնը ընկերվարականութիւնն ալ մարդկային ընկերութեան արդի կազմութիւնը բոլորովին կործանելու, ոչնչացնելու կ'ուզէ։

Ֆրանսայի ոճրագործութիւնները հետեւանքն այն եղած է որ, ինչպէս արդէն ըսինք, այժմ Ֆրանսայի մէջ ընդհանուր զայրոյթ ծագած է անիշխանականներուն և ընկերվարականներուն դէմ և կառավարութիւնը ստիպուեցաւ գրդռիչ մամուլի ազատութիւնը սեղմող նոր օրէնքներ ներկայացնել Երեսփոխանական ժողովին որ առանց երկար բարակ վիճաբանութեան վաւերացուց մինչդեռ միւնոյն օրէնքները երբ ասկէ առաջ իրեն ներկայացուած էին, մերժած էր, խօսելու և գրելու կատարեալ ազատութիւն թողնելու ցանկութեամբ։

Բարեբաղդ դիպուածով մը, Վայհան իր պայթուցիկ ռումբ ժողովարահին մէջ նետած բոպէին, իր մօտ գտնուող մի օրիորդ տեղէն շարժելով թևը զարնուեր է վայհանի ձեռքին և այդ հարուածով ռումբը պայթեր է դեռ օդին մէջ գտնուած միջոցին. մինչդեռ եթէ գետինն իյնալով պայթէր, ասելի մեծ վնասներ կը պատճառէր։ Վիրաւորուած երեսփոխանները առողջանալու վրայ են. նոյնպէս և ուրիշները։ Ոչ ոք չէ մեռած, թէև ի սկզբան կարծուեցաւ թէ ոմանք մահացու վիրաւորուած էին։

Եւրոպայի բոլոր երկիրներէ Երեսփոխանական ժողովներէն ցաւակցութեան հեռագիրներ եկած են Ֆրանսայի Երեսփոխանական ժողովի նախագահին։

Ընկերվարականները, նկատի առնելով ժողովրդին մէջ իրենց դէմ ալ տիրող զայրոյթը, կը փութան յայտարարել իրենց լրագիրներէ և հրապարակային ժողովներէ մէջ թէ իրենք անիշխանականներուն հետ համերաշխութիւն չունին և թէ իրենք ալ կը գատապարտեն անոնց գործած ոճիրները։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Աւստրիայի նախարարապետ Վինտիշ կրէց էշհանը մի ծրագիր կը պատրաստէ Պոհեմիայի համար առանձին մի նախարարութիւն հաստատելու որով կը յուսայ գոհացում տալ Չեհերի դանդատներին։

— Ռուսիա Աւստրիայի և Գերմանիայի սահմանապուխններուն վրայ ուղեցած պահապաններուն թիւը աւելցուցեր է, առարկելով թէ մաքսախոյսները չատցած են։

— Իտալիայի մէջ դրամատուներուն անկութեան վրդովիչ լուրերուն պատճառով, Պապը իտալական դրամատուներէն իր ատենդ թողած դրամները յետ առեր և Ֆրանսա ղրկեր է։

— Լոնտոնէն դեկտ. 10ին կը հեռագրեն թէ անգլիացի մի բողոքական Հովիւ, Մըննթըը անունով, մահի դատապարտուած է և պիտի գլխատուի յունվար 9ին։ Այդ եկեղեցական ապահնած էր իր մայր, անոր ունեցած ծածկները կողոպտելու նպատակով։ Դատաւարութիւնը մեծ յուզում պատճառեց հասարակութեան մէջ։

— Ռուս կառավարութիւնը 20,000 զօրք աւելցուցեր է Կովկասի բանակին վրայ և Պաթումի պաշտպանութեանը համար մի նոր ամրոց ալ շինելու կը ձեռնարկէ։

— Իտալիոյ նախարարական տագնապը վերջացաւ երկար բանակցութիւններէ յետոյ։ Պր. Քրիսբի որ երբեմն դաշնակցութեան հիմնադիրներէ մին է եղած, վերստին նախարարապետութեան պաշտօնին կոչուեցաւ։

— Լոնտոն գտնուող անիշխանականները ուղեցին մի միթինգ կազմել Թրաֆալկար Սքուէրի մէջ. բայց ոստիկանութիւնը ցրուեց զերենք ապգիլեց։

«ԱՐՄԷՆԻԱ»Ի ԹՄԲԱԳՐԱՏԱՆ ԳԻՐՔԵՐԻ ՎԻՃԱԿԱԳՀԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՐԴԻՒՆՔԸ

(Շար. 24րդ թուհն)

Նշանակք Հայաստանեայց (պատկեր). 21, 36, 70, 71, 93, 135, 209, 210, 211, 218, 219, 220, 221, 232, 321, 322, 337, 425, 428, 504, 536, 559, 581, 635, 636, 664, 687, 689, 695, 734, 826, 853, 854, 860, 883, 896, 922, 930, 943, 1012, 1013, 1089, 1090, 1093, 1104, 1123, 1138, 1141, 1156, 1170, 1171, 1232, 1237, 1241, 1246, 1267, 1275, 1280, 1295, 1304, 1339, 1345, 1346, 1410, 1551, 1552, 1553, 1554, 1560, 1567, 1570, 1578, 1579, 1618, 1643, 1652, 1679, 1682, 1685, 1729, 1764, 1767, 1830 1831, 1861, 1877, 1888, 1954 և 1991։

Լէօ, Վահան Մամիկոնեան. 133, 163, 212, 269, 684, 963, 1365, 1778, 1783 և 1817,

Alishan P. L., Physiographie de l'Arménie. 7, 8, 534, 699 և 1617։

Վարդուհեանց Բ., Դայլայլիկ. 50, 77, 526, 535, 605, 731, 744, 946, 947, 972, 998, 1142, 1287, 1288, 1310, 1653, 1655, 1857, 1891 և 1923։

Պէշիքթաշլեան, Երկաթ քաջեր (,70 անթմ.). 1313։

Երկնքի և երկրի մասին (, 70 անթմ.). 1088։

Աբել Աբգեպիսկոպոս Մխիթարեանց, Պատմութիւն Ժողովոց Հայաստանեայց եկեղեցւոյ (70 անթմ.) 385, 670, 1435 և 1902։

Պատկեր Լուսինեան Սրբազանի. 13, 20, 46, 48, 60, 105, 114, 115, 116, 121, 127, 148, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 164, 168, 173, 181, 253, 264, 270, 271, 285, 314, 324, 325, 362, 376, 383, 412, 419, 434, 435, 447, 457, 459, 463, 464, 474, 484, 499, 515, 568, 578, 621, 639, 640, 642, 648, 700, 723, 735, 792, 793, 801, 817, 831, 838, 850, 862, 863, 878, 879, 891, 900, 953, 1016, 1026, 1027, 1028, 1059, 1072, 1073, 1079, 1084, 1085, 1099, 1122, 1124, 1133, 1158, 1160, 1163, 1174, 1192, 1217, 1227, 1230, 1233, 1255, 1273, 1279, 1282։ 1302, 1318, 1334, 1421, 1422, 1428, 1429, 1446, 1452, 1467, 1505, 1514, 1523, 1561, 1607, 1608, 1635, 1648, 1670, 1672, 1677, 1700, 1708, 1713, 1717, 1719, 1728, 1744, 1846, 1847, 1848, 1851, 1855, 1856, 1867, 1875, 1885, 1905, 1912, 1915, 1937, 1939 և 1965։

Պատկեր Յովհաննէս Հայրիկէ (տպգր. Ամերիկա, 65 անթմ.). 230, 309, 485, 551, 554, 652, 740, 751, 757, 949, 1254, 1257, 1270, 1294, 1544, 1581, 1630, 1734, 1820 և 1948։

Հայրենասիրութիւն. 10, 62, 63, 65, 81, 134, 178, 233, 297, 390, 399, 443, 489, 519, 565, 573, 617, 651, 674, 720, 770, 844, 888, 915, 965, 1080, 1081, 1082, 1091, 1131, 1215, 1224, 1242, 1250, 1268, 1269, 1360, 1413, 1462, 1758, 1762, 1768, 1778, 1796, 1806, 1889, 1904, 1922 և 1930։

Թիւրքիոյ Հայերն և իրենց դրացիները. 38, 39, 52, 53, 54, 55, 82, 84, 138, 140, 171, 182, 198, 215, 234, 235, 236, 237, 241, 260, 261, 262, 263, 283, 284, 296, 326, 336, 368, 388, 407, 418, 421, 468, 477, 494, 507, 521, 524, 528, 529, 530, 549, 550, 553, 556, 563, 671, 685, 706, 743, 758, 764, 794, 798, 809, 815, 868, 892, 923, 933, 964, 975, 976, 977, 978, 979, 981, 982, 983, 985, 991, 1000, 1019, 1044, 1045, 1052, 1058, 1060, 1061, 1092, 1095, 1111, 1129, 1140, 1211, 1216, 1238, 1243, 1271, 1293, 1296, 1333, 1352, 1353, 1358, 1362, 1374, 1376, 1377, 1432, 1480, 1489, 1490, 1502, 1513, 1516, 1518, 1524, 1534, 1562, 1563, 1565, 1576, 1589, 1597, 1599, 1601, 1602, 1631, 1632, 1633, 1646, 1647, 1651, 1660, 1669, 1678, 1686, 1687, 1690, 1691, 1698, 1730, 1732, 1754, 1763, 1802, 1803, 1815, 1827, 1845, 1858, 1876, 1931, 1936, 1942, 1950, 1991, և 1992։

(Շարունակելի)

ԱԶԳ
ԲԱԶՄԱՎԷՊ ՀԱՆԴԻՍԱՐԱՆ ՏԱՐԻ ԾԲ 1894 = ՌՃԽԳ

Ա. — Բացուած է Բազմավէպէ 1894 տարւոյ բաժանորդագրութիւնն. տարեկան բաժանորդագինն (10 ֆռանք կամ 4 րուբլի կանխիկ վճարելի) և այլ պայմանք նոյն են։

Բ. — Բազմավէպի ամսական ծաւալը միշտ երեք թերթ է, բայց յատկուած քանակ ևս կը լինի ըստ պարագային։

Գ. — Բովանդակութիւնն աւելի ճոխ է, և հետաքրքրական՝ նիւթոց պանաղանութեամբ, որ են հայկական. — Բանասիրական. — Պատմական. — Գեղարուեստական (պատկերօք). — Բանաստեղծական. — Գիտական և գիւտք, այլն։

Դ. — Այն ատոյ սկիզբն բաժանորդագ ձեռքն կը հանի, ի բաց առեալ անակնկալ դէպք։

Ե. — Մեծ. բաժանորդագ որք կը ցանկան առաջիկայ տարւոյս պրակները ընդունել, պարտին նորոգել իրենց բաժանորդագրութիւնը որոշ հասցէիւ կամ առ Խմբագրութիւնս և կամ առ Գործակալս մեր (1)։

ԾԱԽՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Հետեւեալ գիրքերը կարելի է ըստանալ Արմենիահ խմբագրատունէն իրենց առջեւ նշանակուած գիներով որոնց մէջ հաշուուած է և ղրկելու փոստի ծախքը։

Արժէքը կանխիկ վճարուած՝ գիրք չղրկուիր։

Հայկակ Լկինեան, Կակմանք, Տետր Ա, Ն. Եորք. 1890 (Հեղինակին ընտիր մէկ բանաստեղծութիւնն է այս արձակ գրուած)։ 30 ան թմ.

Խօսք վասն Հայրենասիրութեան Բ տպագրութիւն 60 ան թմ.։

ՐԱՖՖԻ — վէպիկներ և պատկերներ (Տպուած և անտիպ աշխատութիւններէն)։ Հատոր Ա. Գին 7 ֆր.։

ԵՐԶՆԿԵԱՆՑ — Ազգային երգարան Հայնագրեալ (Հայկական Հայնագրեալ նիշերով) 2 ֆր. 80 ան թմ.

ՍՈԽԱԿ. Վիպատառ երգարան։ Հրատարակեց Գրիգոր քահանայ Գրիգորեանց։ Հատոր Ա. Տպագր. Մոսկուա 1890։ (կը պարունակէ 282 երգեր, ինչպէս հինէրէն, նոյնպէս և նոր երգերէն չատեր) 4 ֆրանգ։

Խրիմեան Հայրիկ, Դրախտի ընտանիք։ 1 ֆր. 75 սանթիմ։

Խրիմեան Հայրիկ, Սիրաք և Սամուէլ։ 1 ֆր. և 75 սանթիմ։

ԺՕՐԺ ՍԱՆ — Գարիբալդիի կենսագրութիւնը ,35 ան թմ.։

Հ. կղեմէս վ. Սիպիլեան, Դասագործութիւն Ռուբիանեան դրամոց (Մէկ լուսանկարատիպ պատկերով, վեց վիմատիպ տախտակօք — 79 պատկեր —, և 53 պատկերօք ի բնագրին, որոց մէջ կան բազմաթիւ չհրատարակեալներ։ Մեծ 8° երես ԺԶ+88+32)։ Վիէննա 1892։ Գին 7 ֆրանք։

(Ցանկացողին ձրիապէս կը ղրկուի յառաջաբանն ու ներածութիւնը)։

Շիրվանզատե — Գործակատարի յիշատակարանից (մի պատկեր վաճառականական կեանքից) և հրդեհ նաւթագործարանում (Բագուի մշակների կեանքից) 1 ֆրանք 75 ան թմ.։

Վ. Փափազեանց—Պատկերներ թիւրքահայերի կեանքից (Հեղինակին 11 հատ ամենաընտիր վէպիկները)։ 4 ֆրանք։

Հ. Բարսեղ Սարգիսեան, Ուսումնասիրութիւն Մանիքէա — Պաւլիկեան Թոնրակեցիներու աղանդին և Գր. Նարեկացու Թուղթը (Կրօնական նորելուկ գաղափարների տարածման պատճառով Հայաստանեայց ժողովրդեան մէջ ծագած երկարատեւ և մեծ յուզումների մի առանձին ուսումնասիրութիւն է որի մասին գրուած չկայ Հայոց պատմութեան դասագիրքերին մէջ)։ 2 ֆր. 20 ան թմ.։

Գիւտ Քահանայ Աղանեանց, Դիւան Հայոց պատմութեան. Գիրք Ա. Բ. 1780-1834. Տպագր. Թիֆլիզ. 1893 (Հայոց ազգի 54 տարու պատմութիւնը կը ներկայացունէ, մանաւորապէս էջմիածնի գլխէն անցածները, պատմական վաւերաթուղթերով։ Սկիզբը գրուած է կարբեցի Յովհաննէս կաթողիկոսի պատկերը։ Այս աշխատութիւն արժանացած է Սահակ-Մեսրոպեան մրցանակին)։ 7 ֆր.

Կոստանդին Ապրիկեան, Հայրենիքէն դուրս։ վէպիկ. Հրատարակութիւն Մ. Թարվերդեանի (Մեծաղոյն բաղդի յոյսերով հայրենիքէն դուրս եկած մի հարուստ գիւղացու պատահած թշուառութիւնները կը նկարագրէ որ հաղիւ իր հայրենիք վերադառնալով հոն կրցած է գտնել իր հանգստութիւն)։ 50 ան թմ.

ԾԱԽՈՒ ԳԻՐՔ ԵՒ ՊԱՏԿԵՐ

Հ. Ց. Վ. Խաւիէրտեանց. Կրթարան անգլիական լեզուի (Անգլիերէն լեզուն դիւրին և գործնական ոճով սովրեցնող քերականութիւն մ'է հրահանգներով մէկտեղ)։ Ա հատորը կը բաղկանայ 256 երեսէ և Բ հատորը 216 երեսէ. վերջն ալ յաւելուած մը կայ 50 երեսէ բաղկացած որ հայերէն հրահանգների անգլիերէն թարգմանութիւնն է։ Երկու հատորը միասին՝ 5 ֆր.։ (1 տոլար ամերիկեան)։

Նշանակք Հայաստանեայց. Մայր Հայաստանի պատկերը՝ Հայոց 4 թագաւորութիւնների նշանակներովը մէկտեղ փայլուն թղթի վրայ և կանաչ, կապոյտ և դեղին գոյներով ներկուած։ 1 ֆրանգ։

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ ՍԲԲԱԶԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐՔ

Տաճկական բռնութեան նահատակ եղող Խորէն Նարպէյ-Լուսինեան Սբբազանի պատկերը ընտիր թղթի վրայ տպուած կը ծախուի Արմենիահ խմբագրատունը։ Գինն է 65 սանթիմ, փոստի ծախքը խմբագրատունէն վճարուելով։

ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
Ա. ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԶԱՏՈՒԹԵԱՆ

Բ. Տպագրութիւն

«Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» հրատարակած այս վարդապետարանի մէջ հաւատոց կերպով բացատրուած է թէ իւրաքանչիւր հայրենասէր Հայ ի՛նչ փափաքներ պէտք է ունենայ և ի՛նչ պարտքեր ունի կատարելու։

Կը խնդրուի ամեն հայրենասէր Հայերէ իրենց շրջանի մէջ տարածել այս տետրակ։ Մէկ անդամէն 50 օրինակ ծախու առնողին կը ղրկուի 5 ֆրանքով Հատին գինն է 15 սանթիմ (Պարսկաստանի Հայերին համար 10 սանթիմ)։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

Մ. Փորթուգալեանի հրատարակած գիրքերին վրայ մանաւոր զեղչ կը լինի Պարսկաստանի Հայերին համար որոնց կը ղրկուի փակագծի մէջ նշանակուած գիներովը։

Ա. ՀԱՑ ԴԻՒՑԱԶՆՈՒՀԻ ՄԸ (Սպառած)։
Բ. ՀԱՑ ԳԻՒՂԱՑԻ »
Գ. ՍԱՂՄՈՍ ԻՍՐԱՑԷԼԻ »
Դ. ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼՂԱՐԻՈՑ ԵՒ ԿԱՆՈՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼՂԱՐ ԱՊՍՏԱՄԲԱՊՏԱՑ (Սպառած)

Ե. ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒԱՌՆԵՐԸ.—(Հայաստանցիների պանդխտութեան տխուր հետեւանքներէ մէկ փոքրիկ պատկերը կը ներկայացունէ վիպական կերպով։) Գին (90 ան թմ.) 1 ֆրանգ 20 ան թմ.

Զ. ԳԱՄԱՌ ՔԱԹԻՊԱ — ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ յետ այբուբենաց աւարտելոց (Մեծանուն հայ բանաստեղծին վերջերս գրած ազատաշունչ ընտիր ոտանաւորներէն 3ը՝ առանձին տետրակով հրատարակուած են)։ 50 հատը 2 ֆր. և 50 սանթիմ, հատը (5 ան թմ.) 10 սանթիմ։

Է. ԼԻՆԶԻ ՕՐԷՆՔԸ ՏԱՃԿԱՀԱՑԱՍՏԱՆՈՒՄ. (Սպառած)

Ը. ԹԻՒՐՔԻԱՀ ՀԱՑԵՐՆ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԴՐԱՑԻՆԵՐ (Թիւրքիահ Հայերին և իրենց դրացի ազգերի վրայ վիճակագրական և ցեղաբանական ամփոփ և հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւնները կը պարունակէ։ Թիւրքահայաստանի մէջ բնակող այլ և այլ ազգերէ բնակիչներուն թուին բազդատական մէկ ցուցակն ալ կցուած է տետրակին վերջը։) Գին 50 սանթիմ (35 սանթիմ)։

Թ. «ԱՐՄԷՆԻԱ»Ի ՅՈՒՇԱՐԱՐ (Արմենիահ Ա տարեշրջանի Թիւերը այժմ բոլորովին սպառած և միեւնոյն ժամանակ շատերի հետաքրքրութեան առարկայ դարձած լինելով, այդ շրջանի մէջ Մ. Փորթուգալեանի գրած առաջնորդող յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփուած են ցուցարարի մէջ որ ուղարկել դիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ)։ (1 ֆրանք)։ 1 ֆր. 40 սանթիմ

Ժ. ՎՐԷԺ (Պուլկարիահ մէջ Թիւրքերի արած բարբարոսութիւններէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց կուտայ թէ Պուլկարներն ի՛նչպիսի մեծ նիւներուն դիմած են իրենց վրէժ լուծելու համար)։ (15 ան թմ.) ,20 ան թմ.

ԺԱ. ԹՈՄԱՍ ԲՈՅԱՐԻՍ (Ծանաստանի մէջ Թիւրքերի արած բարբարոսութիւնները մի փոքրիկ պատկեր կը ներկայացունէ յայտնելով թէ Ծոյներն ի՛նչպիսի միջոցներէ դիմած են իրենց վրէժ լուծելու համար), (0,15 սանթիմ) ,20 սանթիմ։

ԺԲ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ՆՄՈՅՇՆԵՐ

Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ ԳՐԱԾ ՈՏԱՆԱՒՈՐՆԵՐԷՆ

Մ. Փորթուգալեանի գրած հայրենասիրական ոտանաւորներէ մի քանին ամփոփուած են այս տետրակի մէջ իբրեւ նմոյշներ զանազան քաղաքներու մէջ և զանազան տպաւորութիւնները տակիւրերեմն գրած ոտանաւորներին որոնք ժամանակին հրատարակուած չ'լինելով կորսուած են այժմ։ Այն մի քանի ոտանաւորներ որոնք իրեւ նմոյշ ամփոփուած են այս տետրակի մէջ, ցեր և ցան կը գտնուին Կ. Պոլիս տպագրուած ազգային երգարաններին մէջ՝ որոց վերստին տպագրութիւնն վաղուց արդէն արգիլուած է, և Ասիա և Արմենիա լրագիրներին մէջ։ Նմոյշներու մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ տրուած են նաեւ թէ այդ ոտանաւորներ ի՛նչ տպաւորութիւնների տակ ներչնչուելով գրուած են։ Գին (10 սանթիմ) 15 սանթիմ։

Առնցմէ զատ, Արմենիահ խմբագրատան մէջ ծախու կը գտնուին նաեւ Հ. Ալիշանի, Հ. Ինճիճեանի, Հ. Դարբինի Զարբհանելեանի, Րաֆֆիի, Շեքսպիրի հրատարակուած բոլոր գիրքերն, ինչպէս և ուրիշ օգտակար գիրքեր և քարտէզներ Հայաստանի՝ Հայերէն կամ լատինական տառերով և զանազան գիներով և.ն. և.ն.։

Գրավաճառանոցի ժանրամաս ցուցակը որ 90 երեսներէ կը բաղկանայ, ցանկացողներին կը ղրկուի ձրիապես։

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. ՊՕԼՍՈՑ ՀԱՑՈՑ ԿԵԱՆՔԷՆ ԱՌՆՈՒԱԾ ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐԵՑ ԱՊԼՂԱՐԻՊ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուածք կը ներկայացունէ ընտանեկան տխուր պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ անբարոյական մի հայր իւր ապականած վարքուբարքով որչա՛փ չարիքների պատճառ դարձած է և վերջէ ի վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքով սպանուած և անհետացած է աշխարհէ։ Գին 1 ֆրանգ, (75 սանթիմ)։

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

Le Gérant : FÉLIX ENFFANTIN.
ՄԱՐՍԷՑԼ
Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի Marseille. — Imprimerie et Papeterie du Midi, Allées de Meilhan, 44.

(1) Կը խնդրուի ի Մեծ. Բաժանորդագ որ Ծանուցար ամսաթերթին ընդունելէ յետոյ հաճին յղել բաժանորդագրութիւնը եթէ չեն յղած, մի չուշարկուցագ կը դադրեցուի։